

пов'язаних із протіканням певних фізіологічних процесів. До таких фізіологічних процесів емоційного реагування особи відносять вегетативно-соматичні, біохімічні та інші процеси.

Успіх означених вище установок опитуваної особи із застосуванням поліграфа буде залежати від уміння поліграфолога побудувати нову установку або ж зруйнувати ту, яка сформувалася самостійно у кандидата на процедуру тестування до початку проведення цього специфічного дослідження. Невміння поліграфолога правильно використовувати знання психодіагностики може сформувати у нього хибне уявлення про особу, що добровільно виявила бажання пройти процедуру тестування із застосуванням поліграфа, а це в кінцевому результаті вплине на якість проведеного ним дослідження.

Список використаних джерел

1. Станіславський С. В. Місце психодіагностичного методу в оцінюванні ефективності навчального процесу / Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – 2005. – Т. VII, вип. 5. – С. 309–315.

2. Борисова О. А. Проблема формирования социально-психологической установки как фактора адаптации испытуемого в ситуации ОИП. Материалы международной научно-практической конференции (2–4 дек. 2008 г.). – М., 2009. – С. 150–154.

3. Майерс Д. Социальная психология. – СПб. : Питер, 2002. – 748 с.

4. Мотлях О. І. Поліграф: наукова природа походження, нормативно-правове регулювання та допустимі межі застосування : [моногр.]. – К. : Освіта України, 2012. – 394 с.

Мохорєва Олена Миколаївна,
викладач кафедри соціології та психології
факультету № 6 Харківського
національного університету внутрішніх
справ

ЗАЗДРІСНІСТЬ У ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУКОВИХ СТУДІЯХ

Заздрісність як психологічний феномен розглядається у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. За змістом заздрісність – це почуття неоднозначне, котре полягає з одного боку - у сприйнятті суб'єктом переваг, досягнень інших

як загрози цінності свого Я і супроводжується психофізіологічними механізмами, що негативно впливають на емоційний стан та здоров'я людини, а з іншого – у прагненні суб'єкта розділити переваги, досягнення оточуючих, беручи їх за приклад для власного самовдосконалення, та відчутті, що він здатний досягти більшого.

М.Г. Тофтул зазначає, що заздрість – це негативна моральна якість людини, яка виявляється в переживанні ворожого почуття щодо успіхів, благополуччя, щастя, матеріальної чи духовної переваги іншої людини чи групи людей. Заздрість нерідко виявляється в негативних бажаннях: бажання людини, якій заздять, невдач, принижень, нещастя. Через заздрість людина вдається до активних дій – наклепів, жорстокості [1, с. 416].

На думку Т.В. Бескової, етико-психологічні феномени соціальної поведінки багато в чому залежать від гендерної приналежності суб'єкта. У проведеному нею дослідженні була виявлена гендерна специфіка внутрішніх детермінант заздрісності. У ході вивчення заздрісності та самовідношення, дослідницею було отримано наступний результат: у чоловіків самовідношення не має статистично значущих зв'язків з рівнем їх заздрісності, а у жінок, навпроти, відстежується негативний взаємозв'язок рівня заздрісності з когнітивною складовою позитивного самоствалення (позитивним результатом зіставлення себе з іншими), а також прямий зв'язок з емоційною складовою негативного самоствалення (негативним результатом порівняння себе «реального» з тими вимогами, які людина пред'являє сама собі) [2, с. 255].

Щодо заздрісності та міжособистісних відносин, отриманий такий результат: заздрісним чоловікам у відносинах з іншими властивий агресивно-підозрілий стиль. У жінок їх заздрісність в міжособистісних відносинах не має проявів агресивності, а відрізняється проявами покірності, схильності до самознищення, слабкої волі, пасивності, які є характеристиками покірного стилю відносин. В даному випадку визначальною характеристикою підпорядкування, що виявляється в міжособистісних стосунках, у жінки, як суб'єкта заздрісності, є її схильність до самознищення, яке проявляється як страждальна позиція «Я» як «об'єкта». Таким чином, заздрісним респондентам незалежно від їх гендерної приналежності в міжособистісних відносинах властиві прояви підозрілості [3, с. 141].

Беручи до уваги інваріативні та варіативні характеристики міжособистісних відносин чоловіків і жінок, яким властивий високий рівень очікування заздрісності від інших, Т.В. Бескова зазначає, що незалежно від гендерної приналежності респонденти, які передбачають, що їм неодмінно заздрять інші, в міжособистісних відносинах виявляють авторитарно-егоїстичний стиль, який характеризується владністю, домінантністю, самозакоханістю, самовдоволенням, зарозумілістю і себелюбністю. Жінки, які вважають, що їм заздрять багато в чому, окрім описаних характеристик міжособистісних відносин проявляють ще й певну агресивність, котра виражається в жорстокості, ворожості, роздратованості і непримиренності до оточуючих [3, с. 142].

Що стосується заздрості і механізмів психологічного захисту, то загальними механізмами захисту, незалежно від гендерної приналежності суб'єкта заздрості, є витіснення, регресія, компенсація і проєкція. Гендерні особливості виявляються наступним чином: чоловіки, схильні до заздрісності, використовують інтелектуалізацію, а жінки – заміщення. Найбільша кількість психологічних захисних механізмів і у чоловіків, і у жінок починають діяти при їх заздрісності до успіху у протилежної статі та соціального статусу. Однак існують і гендерні відмінності в предметних областях, перевагу в яких детермінує захист свого самоставлення і приводить в дію кілька захисних механізмів: у чоловіків - можливість подорожувати, у жінок – кар'єрне зростання, дорогі (модні) речі і наявність відданих друзів.

Якщо у жінок моральність негативно корелює як з заздрісністю (особистісною якістю), так і з заздрістю до окремих предметних сфер, то у чоловіків – лише з заздрісністю. Припускається, що у чоловіків заздрісність до значимих для них сфер носить ситуативний характер, так звані «уколи заздрості» знаходять своє відображення в недовгих переживаннях при спогляданні чужого успіху. У жінок же заздрісність до соціальної і матеріальної переваги над іншими, ймовірно, не обмежується швидкоплинними переживаннями, а має більш «затяжний» характер, що призводить до «застрягання» на заздрісності.

Інтенсивність заздрісності у чоловіків пов'язана з високим рівнем значущості цінностей «цікава робота», «матеріально забезпечене життя», «свобода»; з низьким рівнем значущості цінності «щастя інших» і з високим рівнем доступності цінності «суспільне визнання»; у жінок таких взаємозв'язків менше (з високим рівнем значущості цінності «матеріально забезпечене

життя» і високим рівнем доступності цінності «свобода»). Якщо у чоловіків заздрісність виникає при неузгодженості цінностей, при фрустрації потреб у певних сферах («хочу, але не маю»), то у жінок ця умова ніяк не впливає на рівень їх заздрісності [2, с. 143].

Т. Ондар зазначає, що соціальна заангажованість поняття заздрості як небажаного почуття постає причиною її маскуванню. Проявом цієї тенденції негативного соціального оцінювання можна вважати і розділення її на «білу» та «чорну». «Біла» заздрість може бути двох видів: заздрість-захоплення та заздрість-стимул. На противагу їй «чорна» заздрість, яка є усвідомленою, виражається як заздрість-агресія, заздрість-комплекс неповноцінності, заздрість-злорадство або жадібна заздрість [4].

У дослідженні Г.Р. Шагивалеевої зі співавторами гендерні відмінності виявляються в заздрісності до окремих предметних сфер. Так, предметом заздрісності дівчат виступає зовнішня привабливість, що не властиво юнакам, а юнаки негативно ставляться до людей, які мають більш високий соціальний статус [5, с. 223].

М. Кляйн визначає заздрість як почуття гніву, що виникає у відповідь на можливість іншого володіти та насолоджуватись тим об'єктом, котрий є бажаним для самої особистості [6, с. 220].

Таким чином, можна зробити висновок, що заздрісність обумовлюється певними внутрішніми детермінантами, прояви яких мають гендерну специфіку.

Список використаних джерел

1. Гофтул М. Г. Сучасний словник з етики : Словник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 416 с.

2. Бескова Т.В. Внутренние детерминанты зависти: гендерный аспект / Ананьевские чтения – 2011: Социальная психология и жизнь: Материалы научной конференции, 18–20 октября 2011 г. Санкт-Петербург / Отв.ред. А.Л. Свенцицкий. СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та.-2011. – С. 237–239.

3. Бескова Т.В. Гендерные особенности межличностных отношений субъектов зависти / Личность, семья, общество: вопросы современной психологии: материалы международной заочной научно-практической конференции.– Новосибирск: Изд.: «ЭНСКЕ», 2011. – С. 140–147.

4. Ондар Т. Зависть. URL: <http://www.centerasia.ru/issue/2009/2/2412-zavist.html>.

5. Шагивалеева Г.Р. Изучение гендерного аспекта в проявлении зависти / Современные наукоёмкие технологии. – 2013. – № 7. – С. 223.

6. Кляйн М. Зависть и благодарность. Исследование бессознательных источников. – СПб.: Б.С.К., 1997. – С. 220.

Новікова Катерина Миколаївна,
практичний психолог КНП «Клінічна
лікарня «Психіатрія»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОГНІТИВНО- ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ В ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

На сучасному етапі розвитку нашої держави надання якісної психологічної допомоги правоохоронцям, які пережили психотравмуючі події, наразі набуває все більшу актуальність. Працівники Національної поліції виконують службові обов'язки у стресогенних умовах, які відповідають критеріям екстремальних видів діяльності: ризик для життя і здоров'я, високий рівень невизначеності, дефіцит часу для прийняття рішень та їх реалізації, домінування негативних емоцій при недоліку позитивних, підвищена відповідальність і необхідність застосування вогнепальної зброї та спецзасобів тощо. Ці особливості професійної діяльності набагато підвищують ризик психічної травматизації особистості в порівнянні з іншими професійними умовами. Психічні травми поділяються на Т-травми – це події, які характеризуються небезпекою для життя, ураження тіла чи сексуального скривдження, бути свідком насильства чи самогубства, ДТП, участь у бойових діях, та т-травми – сильні стресові події, що перевищують ресурси коупінгу з ними. Реакція людей на травму і наслідки для психічного здоров'я можуть бути дуже різними – від відсутності негативних наслідків до дуже виражених, таких, як посттравматичний стресовий розлад. ПТСР – це порушення інтеграції пам'яті, системи тривоги та регуляції емоцій. Приблизно 70 % осіб не матиме ПТСР після психотравмуючої події. Але у 30 % тих, хто пережив психотравму, буде ПТСР, у частини згодом він перейде у хронічну форму з пожиттєвою персистенцією симптомів на протязі десяти і більше років. Важливо також пам'ятати про віддалений початок (близько 20 %) та коморбідні розлади – 70–80 %, такі, як депресія, алкоголізм, суїцидальні наміри, тривожні розлади.